

چالش های آموزش حضوری و مجازی در دوران شیوع ویروس کرونا

میثم باقری^{1*}

¹ اداره آموزش و پرورش منطقه انگوران، شهرستان ماهنشان، استان زنجان

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی چالش هایی که در اثر شیوع بیماری کرونا برای آموزش مجازی و حضوری ایجاد کرده تدوین شده است. در این پژوهش از رویکرد مطالعه کیفی و روش پژوهش تحلیلی - مفهومی استفاده شده است. در تحلیل اطلاعات نیز از روش تحلیلی استدلالی استفاده شده است. پاندمی کرونا شرایط تازه ای را برای آموزش ایجاد کرد. در این پژوهش به چالش های کرونا برای امر آموزش و معلمان و سیاست گذاری نظام آموزشی و راهکارهایی برای مواجهه بهتر با این چالش ها پرداخته ایم. در نتایج تحقیق از مشکلات زیرساختی آموزش مجازی در ایران و راه هایی برای بهبود کیفیت بیان شده است. نظام آموزشی ما باید علاوه بر فراهم سازی زیرساخت های آموزش مجازی برای دوران پاندمی شرایطی را در نظر بگیرد تا آموزش مجازی پشتوانه ای محکم برای آموزش حضوری در دوران بعد پاندمی نیز باشد. همچنین باید در تدوین محتوای آموزشی از مطلب را در نظر داشته باشد که مطالب به گونه ای تدوین شود که در هر دو نوع آموزش معلم بتواند خود درگیر آن باشد و صرفاً به استفاده از آموزش های دیگران بسنده نکند و همچنین آموزش فناوری های آموزشی جدید در محتواهای یادگیری حائز اهمیت فراوان است.

واژگان کلیدی:

آموزش
آموزش مجازی
کرونا
پاندمی

* نویسنده مسئول

✉ Maysamsb97@gmail.com

طرح مسئله:

در 29 دسامبر 2019، پزشکان بیمارستانی واقع در شهر ووهان چین متوجه موارد غیرمعمولی از بیماران مبتلا به ذات‌الریه (پنومونی) شدند. با این حال، اولین مورد از این بیماری در تاریخ 12 دسامبر مشاهده گردید. بررسی های بعدی نشان داد که منشأ این بیماری از بازار غذاهای دریایی، طیور و حیوانات زنده واقع در شهر ووهان واقع در استان هوبای در مرکز چین بوده است. پس از آن، شیوع غیرمعمول موارد ذات الریه در تاریخ 31 دسامبر به سازمان بهداشت جهانی گزارش شد. در تاریخ یکم ژانویه 2020، بازار مذکور بسته و تحت میثم باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

آلودگی زدایی قرار گرفت. بعد از گمانه زنی های گسترده درباره عامل مسبب این بیماری، سرانجام بخش چینی مرکز کنترل و پیشگیری بیماری (CDC) گزارش منتشر شده توسط وال استریت ژورنال را تایید و در تاریخ 9 ژانویه 2020، عامل این بیماری را یک کروناویروس جدید با نام nCoV 2019 اعلام نمود. (کاهن، 2020)

سازمان بهداشت جهانی در تاریخ 30 ژانویه 2020 با انتشار بیانیه هایی، شیوع کروناویروس جدید را ششمین عامل وضعیت اضطراری بهداشت عمومی در سرتاسر جهان اعلام نمود که تهدیدی نه فقط برای چین، بلکه برای تمام کشورها به شمار می رود. سازمان بهداشت جهانی در تاریخ 11 فوریه 2020، نام رسمی را برای بیماری کروناویروس جدید تحت عنوان COVID-19 انتخاب نمود و کمیته بین المللی طبقه بندی ویروس ها (ICTV) نیز در همین روز، نام ویروس ایجاد کننده این بیماری را از 2019nCoV- به SARS-CoV-2 تغییر داد. (جوربالنیا، 2020)

کرونا ویروس خانواده بزرگ از ویروس ها هستند که ممکن است باعث عفونت های تنفسی از سرماخوردگی گرفته تا بیماری های شدیدتر مانند مرس و سارس شوند. علائم بیماری این ویروس از خفیف تا شدید متغیر است. علائم و نشانه های عفونت شامل تب، سرفه و مشکل در تنفس است (وو و مک گوگان، 2019). اضطراب یک نشانه مشترک در بیماران مبتلا به اختلال تنفسی مزمن است و میتواند کیفیت زندگی بیماران را به میزان قابل توجهی کاهش دهد. درباره COVID-19 همچنان اطلاعات کم علمی نیز این اضطراب را تشدید می کند. (باجما و همکاران، 2020) در این زمان، افراد به دنبال اطلاعات بیشتر برای رفع اضطراب خود هستند. اضطراب میتواند باعث شود افراد نتوانند اطلاعات درست و غلط را تشخیص دهند، بنابراین ممکن است آنها در معرض اخبار نادرست قرار بگیرند. (توکی و همکاران، 2020)

از آنجا که فضای مجازی در جهان برای اقشار مختلف بشر می تواند قابل دسترس باشد، مسئولین نظام در هر جامعه ای باید تمهیداتی را برای دسترسی همگانی اقشار مختلف جامعه به این فضا در نظر بگیرند. از مهمترین ویژگی های آموزش مجازی توجه به فراگیر به عنوان خالق دانش است. بنابراین یکی از مسئولیت های مهم فرادهنده طراحی فعالیت های مختلف با هدف افزایش غنای یادگیری فراگیرنده است (قره باغی و سلطان محمدی، 1398).

فضای مجازی و آموزش غیر حضوری پیام را به صورت پردازش شده و قابل دسترس در اختیار فراگیران قرار و مفهوم یکسانی را برای تمام فراگیران گزارش می دهد؛ لذا از مزایای کاربردی آن می توان به قابل دسترس بودن مداوم اشاره کرد که این امر در شرایط حضوری امکان پذیر نیست (شریفی و همکاران، 1398). همچنین زمان ارتباط دانش آموز با معلم در آموزش آنلاین بیشتر از زمان ارتباطی در آموزش کلاسی است چون معلم در آموزش آنلاین به طور مداوم قابل دسترسی است (کندی، 2002). از قابلیت های دیگر آموزش از راه دور، استفاده از فضای مجازی با ابزارهایی چون تلفن همراه، تبلت و لپ تاپ است که نگرش مثبت به دانش آموزان داده و خلاقیت و استقلال عمل را در آنها شکوفا می کند (آریفانی، 2019) با وجود مزایای آموزش از راه دور و فضای مجازی می توان از معایب آن به محرومیت از آموزش چهره به چهره دانش آموزان و معلمان و عدم بازخورد به موقع و صحیح متقابل و عوامل دسترس زایی مانند عدم حضور به موقع دانش آموزان در فضای مجازی به دلایل برخی مشکلات از جمله ساختار نامناسب، ضعف اینترنت، رهاشدگی دانش آموزان و نداشتن علاقه و انگیزه به دلیل عدم ارتباط حضوری با معلمان و همسالان دانست (انگدیری، 2020) از جمله چالش های دیگری که می توان ذکر کرد، عدم مشارکت دانش آموزان و سواد حرفه ای معلمان در امر یاددهی - یادگیری در فضای مجازی می باشد. بررسی این چالش ها نشان داده است که توسعه حرفه ای معلمان در این امر سبب بالا بردن نگرش معلمان در امر آموزش کار آمد بوده است (چن و همکاران، 2020). همه گیری ویروس کرونا نه تنها یک بحران بهداشتی بزرگ بلکه یک بحران آموزشی نیز محسوب می شود. بحران خاص این معضل برای سیاستگذاران ایجاد شده است که یا تعطیل کردن مؤسسات آموزشی (مدارس - اعم از دولتی و خصوصی - و دانشگاه ها) یا باز نگه داشتن آنها، در نتیجه یا با حذف ارتباطات اجتماعی یا حفظ اقتصاد هر ایالت، جان افراد را نجات می دهد. تصمیمی که اکثر کشورهای جهان گرفته اند، این بوده است که همه مؤسسات آموزشی را تعطیل کنند. در نتیجه، درهای مدارس بصورت فیزیکی در سطح جهان بسته شدند و معلمان و دانش آموزان به طور ناگهانی مجبور شدند به سمت حالت آموزش و یادگیری از راه دور بروند. (تسولو و دیگران، 2020)

پس از اعلام رسمی اپیدمی و شیوع گسترده بیماری کووید نوزده یا کرونا در سطح جهانی و تعطیلی مدارس در کشورهای مختلف جهان، این مسئله صدها میلیون دانشآموز را در گستره جهانی تحت تاثیر خود قرار داد. (وانگ و همکاران، 2020: 329-343)

کشورهای بسیاری در حالی وارد بحثهای کنترل بیماری و قرنطینههای گسترده و سایر دستورات عملیاتی جلوگیری از انتشار این بیماری از جمله تعطیلی مدارس شدند که همزمان باید نیازهای فوری و چند بعدی اجتماعی، اقتصادی و سلامت دانش آموزان را نیز مورد توجه قرار می دادند. این توجه فوری و با اهمیت در عین حال منطبق با مفاد منشور ملل متحد بر لزوم حفظ و رعایت حقوق کودکان و نوجوانان و همینطور اهداف توسعه پایدار این سازمان بود.. (کلارک و همکاران، 2020: 1-20)

پلوم و اوترمن (2014) تحقیقاتی را در مورد ترک تحصیل دانش آموزانی با نیازهای ویژه که از خانواده ها و قومیت ها و نژادهای مختلف و از گروه پناهندگان هستند، انجام دادند. به طور خاص، مطالعه کامل یافته های تحقیق فوق به این نتیجه رسید که شرایط زندگی خوب، حمایت خانوادگی بالا، دسترسی آسان به مزایای اجتماعی از جمله مزایای تحصیل ارتباط مثبتی با تکمیل موفقیت آمیز مراحل تحصیل در مدرسه دارد.

کونک و همکارانش (2012) در مطالعات خود نشان دادند که تصمیم یک دانش آموز برای ترک تحصیل نه تنها با یک عامل، بلکه با ترکیبی از علل همگرا و واگرا مطرح می شود و شامل پارامترهایی از قبیل فردی، خانوادگی، مدرسه ای و اجتماعی می شود.

بابالیس و تسولی (2013) در مطالعات خود در مورد ترک تحصیل دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که در این راستا، مهم است که معلمانی که در ارتباط مستقیم روزانه با دانش آموزان بودند و از آنها خواسته میشد تا از مسائل مربوط به تفاوت های خانوادگی، فرهنگی و شناختی بین آنها و نیازهای آموزشی ویژه آنها مطلع شوند، عوامل مؤثر در این زمینه را نیز بشناسند.

یک تحقیق اخیرا در یونان توسط تسولو (2020) انجام شد. او آن دسته از عوامل خانوادگی را بررسی کرد که جوانان یونانی را در معرض خطر ترک زود هنگام مدرسه قرار میدهند. این تحقیق کمی با استفاده از پرسشنامه دانش آموزی در بین هزار و پانصد و بیست و هشت دانش آموز (355 پسر و 305 دختر) در مدارس مختلف یونان به همراه یک تحقیق کیفی انجام شد که طی آن با سی و سه نفر از

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

مدیران مدارس مصاحبه شد. در نتیجه این تحقیقات مشخص شد که افرادی بیشتر در معرض خطر ترک تحصیل هستند که از اعضای محیط های خانوادگی آسیب دیده اجتماعی بوده و نیز دانش آموزانی هستند که در گروه های آسیب پذیر اجتماعی قرار دارند.

وسمن و همکارانش (2020) در تحقیقی دیگر نشان دادند که در کشوری مانند آلمان زمانی را که دانش آموزان در روز برای فعالیتهای مربوط به مدرسه صرف میکنند، در طول دوره تعطیلی مدارس به علت شیوع ویروس کرونا از 3.4 ساعت به 3.2 ساعت کاهش یافته است. در واقع، سی و هشت درصد از دانش آموزان بیش از دو ساعت در روز، برای مدرسه درس نمی خواندند. در مقابل، زمان صرف شده برای تماشای تلویزیون، بازی های رایانه ای و تلفن همراه به 9.0 ساعت در روز افزایش یافته است. نتایج آنها همچنین نشان داد که برای دانش آموزانی که والدین آنها تحصیلات بیشتری داشتند، کاهش فعالیت های مدرسه مانند سایر دانش آموزان بود.

کوهفلد و همکارانش (2020) در مطالعات خود چنین پیش بینی نمودند که بعید خواهد بود که مدارس در بسیاری از شورها در طول سال تحصیلی بعدی (2010) به فعالیت عادی خود ادامه دهند. فعالیت های آزمایشگاهی، ارائه های ناهمزمان و اختراعات جدید مختلف که قبلاً در مدارس امکان انجام داشتند، تقریباً به طور قطع منتفی شده اند. آنها پیش بینی کردند که آنچه دانش آموزان در طول سال 0202 میلادی یاد میگیرند، احتمالاً به میزان قابل توجهی کمتر از آنچه در سال 0215 مشاهده شد، خواهد بود. اگر چه در حال حاضر معیارهای خوبی برای یادگیری ترکیبی در دسترس نیست، علاوه بر این، از بسیاری از مطالعات (مانند تجزیه و تحلیل و توسعه مهارت ها در طول تعطیلات تابستانی) مشخص شده است که یادگیری یک امر پویا است. لذا، مدارس بسته نه تنها دانش جدید کمتری را منتقل می کنند (اوروپولوس و سالوانز، 2011)، بلکه به معنای از دست دادن مهارت هایی هستند که قبل از کسب شده اند.

قربانی نژاد (1355) در پژوهشی به بررسی تاثیر همه گیری ویروس کرونا بر ایجاد افت تحصیلی در دانش آموزان مدارس شهر رفسنجان اقدام نمود. تسولو و دیگران (2021) در مقاله ای دیگر تاثیر همه گیری ویروس کرونا را بر طرد شدن اجتماعی و ترک تحصیل دانش آموزان در کشور یونان مطالعه نمودند.

با توجه به شرایط نظام آموزشی در عصر شیوع ویروس کرونا پژوهشی انجام دادیم. هدف از پژوهش حاضر چالش های آموزش حضوری و مجازی در دوران شیوع ویروس کرونا می باشد. در این پژوهش سیاست های نظام آموزشی در مواجهه با شرایط و تاثیر این سیاست ها را بررسی کرده ایم.

پدنه اصلی مقاله

آموزش مجازی

امروزه یکی از ارکان مهم توسعه و آموزش الکترونیکی، اصل یادگیری و یاددهی میباشد، که با توجه به این مهم، نیاز به آموزشهای فردی از طریق فضای مجازی برای توسعه سازمانی، مؤثرترین و مطمئنترین روش بیان شده است (علم و همکاران، 1399). طبق تحقیقات انجام شده روش سنتی دیگر جوابگوی نیازهای بشر نمی باشد، بنابراین آموزش الکترونیکی بهترین گزینه برای رفع نیازهای علمی آموزشی بشر محسوب میشود (شعبانی و همکاران، 1398). آموزش متمرکز در محیط آموزشی انجام می شود، بنابراین در مواقع بحران که مکان فیزیکی متمرکز و رایج قابل استفاده نباشد بهترین جایگزین محیط آموزشی را میتوان فضای مجازی در نظر گرفت (کلیموا، 2019). در تحقیقاتی که جمال الدین و همکاران (2018) روی آموزش غیر متمرکز داشتند یادگیری سیار را یکی از مهمترین و مطمئنترین روشها برای آموزش بیان کردند. آموزش الکترونیکی نقش مهم و مزایای بسیاری را در پر کردن خلأ آموزشی در تعطیلات بلند مدت در شرایط بحران خواهد داشت (سلیمی و فردین، 1399). جالانت و همکاران (2020) معتقدند برای کاهش تاثیر شرایط بحران همه گیری کرونا اقدامات صحیح و به موقع آموزشی را باید در نظر گرفت تا دانشآموزان آسیب کمتری ببینند. از جمله آماده سازی بستری مناسب برای ارتباط مؤثر و همیشگی معلمین با دانش آموزان و والدین، دسترسی همگانی به اینترنت و ابزارهای آموزشی مؤثر در امر یاددهی و یادگیری که خود توجه ویژه مسئولین نظام آموزشی را میطلبد. کیم و همکاران (2014) سالها قبل از پدید آمدن این بحران مدعی شده اند که یادگیری از طریق تلفن همراه خود فرصتی نامحدود را برای آموزش در اختیار دانش آموزان قرار میدهد. این ابزار میتواند به یادگیری معنادار کمک کند و آموزش را از حالت بافت سنتی و حضوری خارج کرده و یک گام به جلو برد (کویما و همکاران، 2018).

میثم باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

تعطیلی مدارس و سلامت روان دانش آموزان به خاطر کووید-19

تعطیلی مدارس و قرنطینه کردن خانگی به دلیل شیوع بیماری عفونی و مسری مانند کووید-19 بر روی سلامت جسمی و روانی کودکان و نوجوانان تأثیرگذار است (وانگ و همکاران، 2009) یافته های تحقیقات نشان میدهند کودکان و نوجوانان، زمانی که در تعطیلات آخر هفته یا تابستانی هستند کمتر فعالیت فیزیکی انجام داده، الگوی خوابشان آسیب دیده و کمتر از رژیم غذایی مناسب پیروی میکنند. (ماسون و همکاران، 2018) این پدیده زمانی که بچه ها در خانه محدود شوند و فعالیت خارج از منزل نداشته باشند تشدید میابد. از طرفی به وجود آمدن محرکهای استرس زا در منزل مانند ترس طولانی مدت از مبتلا شدن به کووید-19، افکار ناخوشایند و کسالت، کمبود ارتباط با همکلاسی ها، دوستان و معلمان، کمبود فضای مناسب در خانه و در مواردی مشکلات مالی و اقتصادی والدین می تواند اثرات ماندگار بر روی سلامت روان کودکان و نوجوانان داشته باشد (بروکس و همکاران، 2020) نکته قابل تامل اینکه براساس نتایج تحقیقی میانگین شاخص استرس پس از سانحه در کودکان قرنطینه شده چهار برابر کودکان غیر قرنطینه است. از این رو کودکانی که به دلیل شرایط بیماری فعلی (کووید-19) ایزوله یا قرنطینه هستند قطعاً علائم روانشناختی شدیدتری مثل اختلال استرس حاد، اختلال سازگاری و سوگ را از خود نشان خواهند داد. به طوری که بر اساس گزارشات، 30 درصد از این کودکان علائم اختلال استرس پس از سانحه از خود نشان میدهند (اسپرنگ و سیلمن، 2013) به هر ترتیب، بیماری کرونا در هر حال یک بیماری مسری است که بسیاری از مبتلایان آن بهبود میابند و درصد فوتی های آن چندان بالا نیست، گرچه همین مقدار هم باعث تأسف است و مسؤولین بهداشتی کشور باید سعی در کاهش و حتی حذف آن نمایند... لذا نتیجه برای کلاس اولی ها یک فاجعه خواهد بود. از طرف دیگر دانش آموزان دبیرستانی که با کلی زحمت و تحمل فشار توسط خودشان و خانواده های آنها، در کنکور قبول شده و وارد دانشگاه میشوند، چون تنها محیط مدرسه را دیده اند و با محیط دانشگاه آشنا نیستند لازم است وارد محیط دانشگاه شده با اساتید، امکانات دانشگاه ها و دانشجویانی از اقوام مختلف آشنا شوند. اما آموزش مجازی مشکل بزرگی برای اینها ایجاد کرده است.

میثم باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

به یاد داشته باشیم که وقتی صحبت از یک نسل میکنیم علاوه بر اینکه وظیفه داریم احاد این نسل را از گزند پوچی، بی هدفی، بی انگیزگی، بی ایمانی و جهل حفظ کنیم، باید بدانیم که از بین رفتن یک نسل یعنی از بین رفتن مدیران توانمندی که باید در آینده سکان اداره کشور را به عهده بگیرند و لذا تبعات محروم شدن از یک نسل عالم، پویا، با نشاط و با انگیزه جبران ناپذیر است. (کرمی محله، 1399) برای تسهیل چالش ها در فضای مجازی در شرایط بحران کرونا استفاده از شبکه های اجتماعی برای برقراری عدالت آموزشی تنها راه موجود است که توزیع دانش جمعی و دستیابی به اهداف آموزشی را ممکن میسازد (وانگ و تسای، 2020). با حذف نقاط ضعف و مشکلات مربوط به فضای مجازی در امر آموزش، پذیرش آن با تمامی محاسنش در فرآیند آموزش امری انکار ناپذیر است (البرزی و همکاران، 1400). آموزش مجازی توان بالقوه ای است که با ویروس کرونا شکوفا شده و این شکوفایی رونق و تداوم آن در پس از کرونا نیز خواهد بود (غفوری فرد، 1399)

چالش های پیش روی آموزش های از راه دور در دوران کرونا

آموزشهای از راه دور در سالهای آینده با 3 چالش اساسی مواجه خواهند بود:

1. کیفیت پایین آموزشها: در توضیحات گذشته به علل کاهش کیفیت آموزشها پرداختیم. بدین ترتیب تمام تلاش سیاستگذاران باید معطوف به ارائه راهکارهایی برای رفع موانع باشد. مهمترین اقدامها عبارت است از افزایش ظرفیت های شبکه شاد به خصوص در مورد آموزش آنلاین، آموزش معلمان، افزایش فعالیت های مددکارانه مسئولان مدارس برای اطمینان از خارج نشدن دانش آموزان از مدار آموزش ها.

2. تعمیق نابرابری های آموزشی: آموزش از راه دور امکانی برای برابری آموزشی است چرا که محدودیت های زمانی - مکانی آموزش را در انتقال و دسترسی به محتوا از میان بر میدارد. اما این امکان تنها بخشی از حقایق را نشان میدهد. آموزش های از راه دور به طور خاص دو گروه از دانش آموزان را با تبعیض آموزشی مواجه خواهد کرد. گروه اول دانش آموزانی هستند که دسترسی کمتری به امکانات آموزش از راه دور دارند و گروه دوم دانش آموزان دیرآموز. بنابراین

میثم باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

تربیت در زیست بوم جدید

1st National Conference on Education in the New Ecosystem

هر گونه برنامه ریزی در این زمینه نیازمند توجه جدی به افزایش نابرابری هاست.

3. مسائل مرتبط با سلامت روان و تن: دوری از مدرسه باعث شده است دانش آموزان بیش از پیش در معرض آسی بهای سلامت روحی و جسمی قرار گیرند. کم شدن فعالیت های بدنی، حضور بی اندازه در فضای مجازی، گذران ساعات زیاد با خانواده و دوری از جمع همسالان باعث میشوند کارکردهای مهم اجتماعی، تربیتی و سلامت مدرسه با مختل روبرو شود. (عباسی و همکاران، 1399)

کرونا و زیرساخت در آموزش مجازی ایران

بطور کلی با شروع کرونا و تاثیر آن بر بعد آموزش ایران، ۴ محور مهم و اساسی آن را روشن تر کرد: در بخش سازمانی و سایر فناوری های آموزشی نوین، تامین و تخصیص ناکافی ICT آموزش مشکلاتی از قبیل برگزاری محدود کارگاه های بودجه به منظور طراحی نرم افزارها، به روزرسانی سخت افزارهای قدیمی، سیستم های عامل و مجوز های نرم افزارها، پشتیبانی ناکافی از تحقیقات و نادیده گرفتن تلاش اساتید در آماده سازی محتوای آموزشی، نقص در تامین نیروی آموزش دیده و بخش پشتیبانی فنی وجود دارد. نتایج چالش های قبل و بعد از کرونا در حوزه سازمانی نشان می دهد یکی از چالش های اساسی فراگیران در دوره کرونا دسترسی سخت به منابع و بخش پشتیبانی از سوی مرکز آموزش ها بوده و این مساله با ایجاد سردرگمی در دانشجویان منجر به اختلالات زیادی در فرایند آموزش همراه بوده است. در بخش تجهیزات و فناوری های آموزشی مسائلی از قبیل دسترسی به مجلات و کتب الکترونیک، وجود فضاهای مناسب صوتی و اتاق آکوستیک که مورد نیاز برای تهیه محتوای آموزشی (ضبط صدا و تصویر با کیفیت) توسط اساتید است، محدودیت در تعداد رایانه ها، و سیستم های جدید، عدم دسترسی همه دانشجویان به تجهیزات ضروری برای آموزش مجازی وجود دارد همچنین در ادامه این بخش باید به مواردی دیگر من جمله مشکلات در ارتباط با نصب و اجرای نرم افزار و پلتفرم های آموزش مجازی در کامپیوترهای قدیمی و بدون کارت گرافیک، تبلت و موبایل، مشکلات در ارتباط با طراحی مناسب سیستم های مدیریت یادگیری همچون مودل، آدوب کانکت، اسکای روم، شاد و دستور العمل نحوه استفاده از آن، عدم توجه به توانایی بینایی فراگیران اشاره کرد.

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

در حوزه شبکه و اینترنت منظور از چالش های حوزه اینترنت و شبکه اختلالاتی است که در ارتباط با ارتباطات در شبکه جهانی رخ می دهد. از مشکلات در بخش شبکه و اینترنت می توان به اختلالات مودم و اتصالات، قطعی و کندی سرعت اینترنت اشاره نمود که خود منجر به کندی و تاخیر در بار گذاری و بار گیری و ایجاد یاس و خستگی در فراگیران و یاددهندگان همچنین نابرابری دسترسی به اینترنت با پهنای باند مناسب در تمام مناطق جغرافیایی می گردد همچون روستاها و مراکز دور افتاده، کندی سرعت اینترنت موبایل، محدودیت پهنای باند اینترنت، سنگین بودن هزینه های اینترنت برای خیلی از خانوادهها از سایر مسائل این حوزه است.

سیاست گذاری آموزش مجازی مدارس از جانب آموزش و پرورش

سیاست گذاری در زمینه آموزشهای از راه دور از سرعت و انعطاف لازم برخوردار بوده است. آموزش و پرورش علیرغم غیرمنتظره بودن واقعه پاندمی و با توجه به تواناییهای سیاست های کلان مناسپی را اتخاذ نمود. راه اندازی شبکه شاد، و برنامه ارائه شده برای سال آینده تحصیلی اهم تصمیمات کلانی است که این وزارتخانه با سرعت قابل قبولی درباره آنها اقدام کرده است و در مقایسه با روند جهانی توانسته است انعطاف سیاستی مناسپی در این زمینه به خرج دهد. با این حال آموزش و پرورش کشور با چالشی بنیادین تر روبروست: شیوع کرونا نظامهای آموزشی جهان را ناچار به ورود زودهنگام به عرصه آموزشهای دیجیتالی کرده است. در این زمینه حتی کشورهای بزرگ اروپایی نیز غافلگیر شده اند. با توجه به این حقیقت در ادامه روند سیاستگذارها باید این نکته مورد توجه دست اندرکاران آموزش و پرورش قرار گیرد که چه طرح کلی برای ورود آموزشهای از راه دور به مدرسه در نظر دارند. تا کنون این مسئله در حاشیه بوده و امروز به متن آمده و ما را توأمان با سؤالات فلسفی و فنی مهمی روبرو کرده است.

1. در بعد فلسفی مهمترین سؤال آن است که کدام یک از اهداف میانی آموزش عمومی ممکن است دچار تغییر شوند. همچنین نقش معلم، کتاب درسی، آزمون و ارزشیابی و کلاس باید بازتعریف و چارچوب جدیدی برای آنها تعیین گردد.

2. در بعد فنی نیز باید مسیر ایجاد ساختارهای جدید در آموزش تعیین و برای اجرای آن برنامه ریزی شود. لذا سیاستگذاران آموزشی کشور

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

تربیت در زیست بوم جدید

1st National Conference on Education in the New Ecosystem

باید بدون گرفتار شدن در دام نظوروزی های زائد، استراتژی و خط مشی مشخص برای پاسخ به مسائل جدید تعیین نمایند.

مهمترین اقدام ابتکاری آموزش و پرورش در این مقطع راه اندازی شبکه شاد بوده است. این اقدام از آن جهت که بسستر آموزش دیجیتال رایگان را فراهم کرده و از خروج ابرداده های آموزشی از کشور جلوگیری خواهد کرد اقدامی لازم و قابل تقدیر بوده است.

با این وجود ملاحظاتی در رابطه با ادامه کار این شبکه وجود دارد:

1. راه اندازی شبکه شاد به خاطر وظیفه قانونی آموزش و پرورش برای فراهم کردن امکانات آموزش رایگان برای همه افراد جامعه ضروری بوده و حتی باید پیش از این به انجام م برسیده است. لیکن منحصر کردن آموزش مجازی مدارس به این شبکه به خاطر نظارت بر آموزشها، فاقد وجاهت است.

2. کمبود منابع آموزش و پرورش و مشارکت گسترده و همه جانبه بخش خصوصی خطری بزرگ برای آینده شبکه شاد است. حضور غیرکنترل شده بخش خصوصی در این فرآیند آموزش و پرورش را از چاله تعطیلی مدارس به چاله نابرابری آموزشی در آموزشهای از راه دور خواهد کشاند.

3. از منظر قانونی تأسیس شبکه شاد بدون در اختیار قراردادن وسیله الکترونیکی مربوط به آن به معلم و دانش آموز دچار نقصان است. هر چند معلمان گرامی و خانواده ها تاکنون در این باره مشارکت کرده اند لیکن در میان مدت باید تجهیزات آموزش دیجیتال در اختیار متقاضیان آن قرار گیرد.

4. لازم است برای استفاده از داده های تولید شده در این شبکه سازوکاری شفاف در نظر گرفته شود تا بتوان هم اعتماد کاربران را به حفظ اطلاعات شخصیشان برقرار نمود و هم از دست اندازی های غیر قانونی به این اطلاعات جلوگیری کرد.

5. این شبکه از جهاتی میتواند به متمرکزتر شدن آموزش عمومی در کشور منجر شود که بر خلاف سیاست تهای کلی آموزش ارزش افزود و پرورش است. لذا باید کارکردهای این شبکه به صورت هدفمند مورد استفاده قرار گیرد. در حال حاضر چندانی به کیفیت آموزش از راه دور اضافه نکرده است؛ چرا که کارکردی همچون سایر پیام رسانها دارد. اعتراضات معلمان و دانش آموزان به اجباری شدن شبکه شاد نیز به همین خاطر شکل گرفته است.

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

چالش های ادراک شده از سوی معلمان در خصوص تدریس در شبکه آموزشی دانشآموزان (شاد)

در این بخش سعی گردید به گونه ای عمیقتر، ضمن توجه به فرصت های برنامه شاد، بر شناسایی چالشها تمرکز گردد. این چالش ها عبارتند از:

1. عدم دسترسی همه دانش آموزان به فضای مجازی به ویژه در مناطق محروم و ایجاد نابرابری در فرصت آموزش
2. سنگین بودن هزینه های اینترنت برای خیلی از خانواده ها
3. کند بودن سرعت اینترنت
4. دشوار بودن سنجش یادگیری واقعی دانش آموزان و سلب شدن قدرت نظارت از معلم
5. وابستگی برخی دانش آموزان به اینترنت و گوشی
6. استفاده بیجا و بیرویه از مطالب دیگران
7. عدم وقت گذاری برخی معلمان به امر تدریس و ارزیابی
8. استفاده از نرم افزار به عنوان ابزار تبلیغات
9. کاهش انگیزه برخی دانشآموزان نسبت به تحصیل در شیوه جدید تدریس. (عباسی و همکاران، 1399)

نتیجه گیری

آموزش و پرورش در طول سالیان درگیر اتفاقات متفاوتی شده است. شیوع بیماری کرونا یکی از مهم ترین این اتفاقات بود که باعث شد آموزش های حضوری به سمت فضای مجازی سرازیر شود. این تغییر ناگهانی و بدون آمادگی موجب شد چالش های بسیاری برای نظام آموزشی بوجود بیاید. یکی از این چالش ها نبود زیرساخت مناسب و کافی بود. علی الخصوص تدوین نشدن محتوای درسی مناسب دوران کرونا ضربه ای مهلک به امر یادگیری و یاددهی وارد کرد. دولت باید تلاش کند علاوه بر مبارزه با شیوع بیماری محتواهای درسی را به گونه ای تدوین کند که آموزش صرفاً به سمت انتقال مطالب نرود. از طرفی باید امکانات کافی را فراهم سازد تا هم امر آموزش برای همه اقشار فراهم شود و هم اینکه بستری که برای آموزش مجازی درست می شود بتواند تا سالیان متمادی کمک حال آموزش حضوری در مدارس بعد از کنترل بیماری باشد. از سویی دیگر راه اندازی سریع کلاس های حضوری با در نظر گرفتن کمبودها و نقصان های آموزش مجازی به نحوی که انتظار کیفیت در حد خود را داشته باشند از کارهای مهم و ضروری است.

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

تربیت در زیست بوم جدید

1st National Conference on Education in the New Ecosystem

فهرست منابع و مآخذ؛

- کرمی محلی، حلیمه. (1399). ارائه مدلی راهبردی در پیشگیری از کرونا و اقدامات پیشگیرانه آن، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا (س)، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی.
- گزارش شورای عالی آموزش و پرورش درباره اقدامات انجام شده در دوره شیوع کرونا- اردیبهشت 99.
- عباسی، فهیمه؛ حجازی، الهه و حکیم زاده، رضوان. (1399). تجربه زیسته معلمان دوره ابتدایی از فرصت ها و چالش های تدریس در شبکه آموزشی دانش آموزان (شاد): یک مطالعه پدیدارشناسی، فصلنامه علمی تدریس پژوهی، 8 (3)، 1-24
- غفوری فرد (1399). رونق آموزش مجازی در ایران توان بالقوه که با ویروس کرونا شکوفاشد. آموزش در علوم پزشکی. 20 (1)، 33-34
- وزارت آ.پ. گزارش وضعیت آموزشی جهان در شرایط همه گیری کووید ۱۹. رسانه ی الکترونیک، ۱۳۹۹
- قره باغی، شراره و سلطان محمدی، زهره (1398). فعالیتهای یادگیری بحث رویکردی نوین در آموزش مجازی. راهبردهای آموزشی در علوم پزشکی، 3 (1)، 33-34
- شریفی محمد؛ فتح آبادی، جلیل؛ شکری، امید، و پاکدامن، شهلا (1398). تجربه آموزش الکترونیکی در نظام آموزشی ایران؛ فرا تحلیل اثر بخشی آموزش الکترونیکی در مقایسه با آموزش حضوری. پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی. 7 (1)، 9-24
- تورانی، حیدر و عارف نژاد، سعید. بررسی موانع و شیوه های جذب کودکان بازمانده از تحصیل در مناطق روستایی و عشایری، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره صد و سی و دوم، 2021: صص 31-47
- قربانی نژاد، مهدیه. تاثیر بحران کرونا بر افت تحصیلی دانش آموزان مدارس شهر رفسنجان، تهران: کنفرانس ملی علوم اجتماعی و روان شناسی ایران، دوره هفتم، 1399: صص 1-15
- شعبانی، ساسان و محمودی، مهدی (1398). آموزش مجازی مزایا و محدودیت ها و چالش ها مطالعات روان شناسی و علوم تربیتی، 45 (5) 29-48

میثم باقری، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

- البرزی، محبوبه؛ محمدی، مهدی، ناصر ریجهرمی، رضا؛ جعفری، مریم، میرغفاری، فاطمه (1400) تجارب معلمان دوره ابتدایی از چالش ها تغییر آموزش سنتی به آموزش مجازی در دوران شیوع کرونا. مطالعات آموزش و یادگیری، 13 (1)، 19 – 1
- سلیمی، سمانه و فردین، محمدعلی. (1399). نقش ویروس کرونا در آموزش مجازی، با تأکید بر فرصت ها و چالش ها، فصلنامه علمی، پژوهش در یادگیری آموزشگاهی و مجازی، 8 (2)، 60-49

- Kahn, N. (2020). New virus discovered by Chinese scientists investigating pneumonia outbreak. *Wall Street Journal*.
- Gorbalenya, A. E., Baker, S. C., Baric, R., Groot, R. J. D., Drosten, C., Gulyaeva, A. A., & Penzar, D. (2020). Severe acute respiratory syndrome-related coronavirus: The species and its viruses—a statement of the Coronavirus Study Group.
- Wu, Z., & McGoogan, J. M. (2020). Characteristics of and important lessons from the coronavirus disease 2019 (COVID-19) outbreak in China: summary of a report of 72 314 cases from the Chinese Center for Disease Control and Prevention. *Jama*, 323(13), 1239-1242.
- Bajema, K. L., Oster, A. M., McGovern, O. L., Lindstrom, S., Stenger, M. R., Anderson, T. C., & Biggs, H. M. (2020). Persons evaluated for 2019 novel coronavirus—United States, January 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69(6), 166.
- To, K. K. W, Tsang OT-Y, Leung W-S, (2020). Temporal profiles of viral load in posterior oropharyngeal saliva samples and serum antibody responses during infection by SARS-CoV-2: an observational cohort study. *Lancet Infect Dis*, 20(5), 565-574.
- Wang, Y., Xu, B., Zhao, G., Cao, R., He, X., & Fu, S. (2011). Is quarantine related to immediate negative psychological consequences during the 2009 H1N1 epidemic?. *General hospital psychiatry*, 33(1), 75-77.
- Mason, F., Farley, A., Pallan, M., Sitch, A., Easter, C., & Daley, A. J. (2018). Effectiveness of a brief behavioural intervention to prevent weight gain over the Christmas holiday period: randomised controlled trial. *bmj*, 363.
- Brooks, S. K., Webster, R. K., Smith, L. E., Woodland, L., Wessely, S., Greenberg, N., & Rubin, G. J. (2020). The psychological impact of quarantine and how to reduce it: rapid review of the evidence. *The Lancet*.
- Harerimana A, G-Mtshali N. Implementing E-Learning in Resource-Constrained Nursing Education Institutions in Rwanda. *J Nurs Health Sci*. 2017;4(1):14.

میثم باقری ، دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت آموزشی ، دانشگاه آزاد اسلامی واحد زنجان

- Keshavarzi MH, Soltani Arabshahi SK, Gharrahee B, Sohrabi Z, Mardani-Hamooleh M. Exploration of faculty members' perceptions about virtual education challenges in medical sciences: a qualitative study. *J Adv Med Educ Prof.* 2019;7(1):27-34.
- Kohan N, Soltani Arabshahi K, Mojtahedzadeh R, Abbaszadeh A, Rakhshani T, Emami A. Self- directed learning barriers in a virtual environment: a qualitative study. *J Adv Med Educ Prof.* 2019;5(3):116-23.
- Davarzni A. Training infrastructure and E-learning. Tehran: Simin; 2017.
- Zamani B, Parhizi R, Kaviani H. Identify challenges and performance assessment of students' e-courses. *Educational Technology.* 2015;9(3):8.
- Sprang, G., & Silman, M. (2013). Posttraumatic stress disorder in parents and youth after health-related disasters. *Disaster medicine and public health preparedness*, 7(1), 105-110.
- Arifani, R. P. (2020). Challenges of home learning during a pandemic through the eyes of a student. *The Jakarta Post*, 1.
- Kennedy, D. M. (2002). Dimensions of distance: A comparison of classroom education and distance education. *Nurse Education Today*, 22(5), 409-416.
- Angdhiri, R. P. (2020). Challenges of home learning during a pandemic through the eyes of a student. *The Jakarta Post*, 1.
- Chen, K., Yang, Y., Wang, T., Zhao, D., Jiang, Y., Jin, R., ... & Gao, L. (2020). Diagnosis, treatment, and prevention of 2019 novel coronavirus infection in children: experts' consensus statement. *World journal of pediatrics*, 16(3), 223-231.
- Wang, Y. L., & Tsai, C. C. (2020). An Investigation of Taiwanese High School Students' Basic Psychological Need Satisfaction and Frustration in Science Learning Contexts in Relation to Their Science Learning Self-Efficacy. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 18(1), 43-59.
- Woessmann, Ludger, Vera Freundl, Elisabeth Grewenig, Philipp Lergetporer, Katharina Werner, Larissa Zierow. "Bildung in der Coronakrise: Wie haben die Schulkinder die Zeit der Schulschließungen verbracht, und welche Bildungsmaßnahmen befürworten die Deutschen? [Education in the corona crisis: How did the schoolchildren spend the time the schools were closed and which educational measures do the Germans advocate?]", ifo Schnelldienst, Vol. 73, 2020, pp: 9.
- Tsolou, O. School Drop-Out: The Role of Individual, Social and School Factors. Outlining the Profile of the Greek Student. Doctoral Dissertation, Athens: National and Kapodistrian University of Athens, 2020, pp: 544.

- Tsolou, O. , Babalis, T. and Tsoli, K. The Impact of COVID-19 Pandemic on Education: Social Exclusion and Dropping out of School. *Creative Education*. Vol. 12, 2021, pp: 529-544.
- Wang G, Zhang Y, Zhao J, et al. Mitigate the effects of home confinement on children during the COVID-19 outbreak. *Lancet* 2020; published online March 4. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(20\)30547-X](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(20)30547-X).
- Allen, J., Rowan, L., & Singh, P. Teaching and Teacher Education in the Time of COVID-19. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 48, 2020: 233-236.
- Babalis, Th., & Katsaouni, K. Family-School Relationship. The Role of Parents. In F. Kalavasis, & A. Kontakos (Eds.) *Educational Planning Issues. Communication and Governance of Educational Systems* (Vol. 4, pp: 148-166). Mytilene: University of the Aegean. 2010.
- Babalis, Th., & Tsoli, K. *Classroom Life: Shaping the Learning Environment, Classroom Management, Strategies and Teaching Techniques*. New York: Nova Publishers, 2017, pp: 541.
- Bloom, H. S., & Unterman, R. Can Small High Schools of Choice Improve Educational Prospects for Disadvantaged Students? *Journal of Policy Analysis and Management*, Vol.33, 2014, pp: 290-319.
- Bradley, S., & Green, C. *The Economics of Education: A Comprehensive Overview* (2nd ed.). London: Academic Press, 2020, pp: 541.
- Clark H, Coll-Seck AM, Banerjee A, et al. A future for the world's children? A WHO– UNICEF– Lancet Commission. *Lancet* 2020.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. The Economic Impact of Learning Losses. *OECD journal*, 2020, pp: 1-24. [11]. Kotok, S., Ikoma, S., & Bodovski, K. School Climate and Dropping Out of School in the Era of Accountability. *American Journal of Education*, 122, 2016, 33-67.
- Kuhfeld, Megan, James Soland, Beth Tarasawa, Angela Johnson, Erik Ruzek, Jing Liu, "Projecting the Potential Impacts of Covid-19 School Closures on Academic Achievement", *EdWorkingPapers* No. 20-226, Annenberg (May), Brown University. 2020.
- Miller, V. 21st Century Education through the Lens of COVID-19. Independently published. 2020, pp: 543.
- Oreopoulos, Philip, Kjell G. Salvanes. "Priceless: The Nonpecuniary Benefits of Schooling.", *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 25/1, 2011, pp: 159-184.9
- Ratcliffe, C., & McKernan, S. M. *Childhood Poverty Persistence: Facts and Consequences*. Washington DC: Urban Institute, 2010, pp: 543.